



Bodø den 29. november 2004

Høringsuttalelse fra Afasiforbundet i Norge

Forslag til endringer i Opplæringsloven

Afasiforbundet er en interesseorganisasjon for afasirammede, deres pårørende og for foreldre til barn med språkvansker. Retten til spesialundervisning gjelder både for barn med språkvansker og for voksne som trenger ny opplæring på grunnskolens område, for eksempel afasirammede. Vi skal derfor uttale oss om saksbehandlingsregler for spesialundervisning, kapittel 5 i høringen. Afasiforbundet er generelt positiv til at saksbehandlingsregler forenkles. Men slik forenkling må ikke gå ut over rettssikkerheten til svake parter. Noen av endringene foreslått i høringen vil etter vår mening ha en slik uønsket konsekvens.

Elevens/foreldrenes rett til å kreve vurdering

Etter dagens lovtekst (§ 5-3) skal det, før vedtak om spesialundervisning gjøres (av kommunen/fylkeskommunen), foreligge ei sakkyndig vurdering. Det er gitt ganske detaljerte og konkrete spesifikasjoner av hvilke elementer den sakkyndige skal vurdere, blant andre opplæringsmål for eleven og hvilken opplæring som er forsvarlig. Kommunen/fylkeskommunen gjør så eventuelt vedtak om spesialundervisning for eleven – et såkalt enkeltvedtak.

Essensielt i forbindelse med denne saksgangen, er elevens/foreldrenes rett til å kreve at skolen gjør de undersøkelsene som er nødvendige for å finne ut om eleven trenger spesialundervisning. I praksis vil dette si at de kan kreve at sakkyndig vurdering blir gjort.

I forslaget til endring (avsnitt 5.5) foreslår man at setningen som sikrer denne retten, nemlig den følgende, tas bort:

Eleven eller foreldra til eleven kan krevje at skolen gjer dei undersøkingar som er nødvendige for å finne ut om eleven treng spesialundervisning, og eventuelt kva opplæring eleven treng. (del av §5-4 Nærmare om saksbehandlinga...)



Man mener at ”dagens bestemmelse...er uheldig formulert.” Dette blir da begrunnelsen for å fjerne hele avsnittet. Afasiforbundet ser ikke det uheldige i formuleringen, og mener tvert imot at den sikrer den svakes rett på dette området.

I de tilfellene der skolen og eleven/foreldrene er enige, er det ikke noe problem med den foreslåtte endringen i lovteksten. Imidlertid er det ikke sjelden slik at partene er uenige; foreldrene mener at eleven trenger spesialundervisning mens skolen ikke deler denne oppfatningen. I dagens situasjon, med dårlig kommuneøkonomi og innsparinger på alle felter i kommunene, er det ikke utenkelig at kommunene vil legge press på skolene om å minimalisere bruken av ressurser til spesialundervisning. Det er derfor ikke usannsynlig at tilfellene der eleven/foreldrene og skolen er uenige, vil bli forholdsvis flere. Afasiforbundet insisterer på at avsnittet beholdes.

Innholdet i den sakkyndige vurderingen

Det heter, fortsatt i avsnitt 5.5, ”Departementet foreslår også at dagens detaljerte innholdskrav til den sakkyndige vurderingen oppheves.” Dette går vi også imot. De punktene som er presisert i dagens lovverk, fungerer som retningslinjer for utforminga enkeltvedtaket og av den individuelle opplæringsplanen. De gjør det lettere å ta stilling til om vedtaket/ planen er i samsvar med elevens behov etter den sakkyndiges mening. Dette er vesentlig for elvens /foreldrenes rett og mulighet til å klage på vedtaket.

Afasiforbundet ønsker at innholdskravene til den sakkyndige vurderingen opprettholdes.

Enkeltvedtak/Individuell opplæringsplan

Som et ledd i forenkling av saksbehandlingsprosessen, foreslår høringen at ”enkeltvedtaket som sådant betraktes som en individuell opplæringsplan.” (avsnitt 5.5). I stedet for at enkeltvedtaket, som i dag, forplikter skolen til å utarbeide en individuell opplæringsplan innenfor rammen av vedtaket, skal enkeltvedtaket sees på som selve den individuelle opplæringsplanen. Det er presisert i forslaget at enkeltvedtakene ikke av den grunn ”generelt sett må uformes mer detaljert enn i dag.” Elever kan altså etter dette forslaget ende opp med et enkeltvedtak i svært generelle former, og ingen konkretisert opplæringsplan. Elever/ foreldre kan ikke lett se implikasjonene av en generelt utformet plan og heller ikke argumentere i forhold til en slik plan, da de fleste verken er eksperter på skolens/læreplaners terminologi, kultur eller begrepsbruk. Dette har også med rettssikkerhet å gjøre: Uten en meget konkret utformet plan, blir det mye vanskeligere å nå fram med en eventuell klage.



Afasiforbundet går derfor inn for at det fortsatt skal utarbeides individuelle opplæringsplaner atskilt fra enkeltvedtak, som i dag.

Spesialundervisning kontra tilpasset opplæring

I stortingsmelding 30, ”Kultur for læring” blir det satt fokus på prinsippet om tilpasset opplæring som en rettighet for alle elever. Vi støtter dette prinsippet, og har tro på at det er et skritt i riktig retning. Prinsippet er/vil bli retningsgivende for utarbeiding av nye læreplaner, og for et kompetanseløft i skolen. I departementets forslag til endring synes det imidlertid å være forutsatt at tilpasset opplæring, som ved et trylleslag, allerede finner sted i skolen, bare et halvt år etter at prinsippet er blitt retningsgivende, før kompetanseløftet er kommet, og før de nye læreplanene foreligger. Lærerne er ikke plutselig blitt eksperter på tilpasset opplæring. Departementet forskutterer ei endring i skolen som enda ikke har kommet. Spesialundervisning kan derfor ikke pr i dag erstattes av tilpasset opplæring i ordinær undervisning, og for mange elever, sannsynligvis ikke i overskuelig framtid.

Alternative forenklinger av saksbehandlingen

I de tilfellene der skolen og eleven/foreldrene er enige om at sakkyndig vurdering er unødvendig, og det ikke foreligger noen uenighet mellom partene om hvilke tiltak som bør settes i verk, vil det være forsvarlig at sakkyndig vurdering ikke innhentes, og ønskelig at det ikke kreves.

Departementets forslag innebærer på de punktene vi har nevnt ovafor, at eleven/foreldrenes innflytelse på elevens situasjon, svekkes betydelig, og skoleeiers makt øker tilsvarende. Afasiforbundet håper at myndighetene vil besinne seg, og ikke reduserer rettighetene til de svakeste.

Med vennlig hilsen
For Afasiforbundet i Norge



Toril Fiva (sign)
nestleder